

Joan Carreras

Escriptor

L'autor barceloní publica 'Torno a casa', el seu desè llibre en tres dècades de trajectòria, en què explica el trànsit, inspirat en el seu pare, d'un personatge cap a la mort

“No podem tenir una literatura normal perquè som una cultura mutilada”

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Des de fa un any, Joan Carreras escriu les novel·les en un despatx des del qual veu el Palau de la Generalitat. “A vegades surt algun conseller a fumar”, diu. Però el que a ell li interessa no són les intrigues del poder sinó els viatges que escriu amb el seu ordinador, envoltat de llibres. A la secció de predilectes hi ha novel·les de Julian Barnes, Jean Echenoz, Ian McEwan, Michel Houellebecq, Philip Roth i Emmanuel Carrère, situades a prop del seu premi Sant Jordi, que va guanyar el 2014 amb *L'àguila negra*. A prop, en una altra prestatgeria, hi té assajos i manuals sobre escriptura. “No vull deixar d'aprendre”, admet. Li serveixen des d'un punt de vista creatiu, però també per a les classes de narrativa que fa a la facultat Blanquerna. A *Torno a casa* (Proa) planteja el trànsit de la vida a la mort d'un personatge a qui han diagnosticat un càncer incurable, inspirat en el seu pare, l'editor Joan Carreras i Martí.

L'entrevista d'avui és una excepció: fa uns dies explicaves que no promocionaries 'Torno a casa'. El reconeixement no el vull per a mi, sinó per a les novel·les. Si adoptés un personatge o si em fes el simpàtic potser vendria més llibres. El meu objectiu és escriure novel·les prou bones perquè es vinguin sense la necessitat de tenir-me al darrere.

'Carretera secundària' va inaugurar la teva etapa més prolífica a Proa, que va començar el 2012. Hi has publicat cinc novel·les.

He estat un autor de pic i pala. Tota la vida m'he barallat per aprendre. Hi

ha molts escriptors que necessiten que els aplaudeixin. Jo el que vull és provar coses diferents cada vegada. De *Carretera secundària* em van elogiar els diàlegs. A la següent, *Cafè Barcelona* [2013], no n'hi ha. Es va comentar que m'havia documentat molt... El següent llibre que vaig fer va ser *L'àguila negra* [2015], que té poc a veure amb *La dona del cadillac* [2017], en què jugo molt amb els punts de vista. Un músic que he anat seguint perquè sempre es transforma és Pau Riba: és capaç de fer el *Dioptria*, però també *Jo, la donya i el gripau* i *Electroccid àcid alquimistic xoc*.

¿Pau Riba era un dels teus referents d'adolescent?

Jo venia d'una bombolla molt concreta, d'un món catalanista de classe mitjana que portava els fills a escoles com Heura i Arrel. Fèiem classes clandestines en català, apreníem a llegir amb el *Cavall Fort* i amb la col·lecció *Grumets* de La Galera. Som els primers que vam llegir *El zoo d'en Pitús* i *Viatge al país dels lacets*, d'en Sebastià Sorribas. Els primers que vam arribar a *Tintín* en català. A vegades penso que m'agradaria anar en contra d'aquesta bombolla, als llibres, i criticar-ne el que no em sembla bé. Però de seguida m'adono que no estaria bé: si a algú li tallen una cama no li pots criticar que no camini com els altres. Això és el que passa a la cultura catalana. No podem tenir una literatura normal perquè som una cultura mutilada.

Aquesta mateixa setmana hem estat discutint sobre literatura cata-

“**HE ESTAT UN AUTOR DE PIC I PALA. TOTA LA VIDA M'HE BARALLAT PER APRENDRE**”

lana en castellà arran d'un futur homenatge de l'Ajuntament de Barcelona a Ruiz Zafón i Marsé. És una discussió que havia quedat liquidada a la dècada dels 60. Som un país amb moral d'esclau, quan passen coses així. Aquesta idea de no voler excloure els autors que escriuen en castellà a Catalunya torna a estar sobre la taula, i es fa des d'un discurs moralitzador.

La política, quan apareix en una novel·la teva, és el teló de fons. Penso en la manifestació de l'11 de setembre del 2012 a *L'àguila negra*.

És que la gràcia són les escenes, que pots fer tu com a escriptor amb el material que tens. Un llibre sense escenes m'interessa més aviat poc. Aquest estiu vaig llegir una novel·la de la qual es parlava molt als mitjans i a Twitter. Passava en un poble i estava ben narrada, però no hi havia ni una sola escena. A més, una cosa que em va empenyar una mica és que la gent del poble eren tots bons jans, i quan s'havia de dir una mala paraula sempre era sobre la gent de ciutat. Quan vaig escriure *La dona del cadillac* la vaig ambientar en el món tancat d'un poble perquè el lector veiés que a tot arreu hi ha maldat.

¿Ha de moralitzar, la literatura, o cal que la moral quedi al marge dels llibres?

En aquest tema hi entren dos elements. El primer és el de la correcció política: fa molts anys que ho va avisar Quim Monzó, i ara estem pitjor que llavors. Si llegeixes *Les benèvoles*, de Jonathan Littell, hi trobes

L'escriptor Joan Carreras amb un caçapallones – cedit per la llibreria Oryx – com el del personatge principal de la seva última novel·la. PERE VIRGILI

a
llegim

40-41

● Bessons a la recerca de l'altra meitat: les noves novel·les de Villanueva i Sabaté ● El retorn de Guillem Frontera

42-43

● L'assaig premiat de Pau Luque sobre l'art moralment condemnable ● La poesia lluminosa de Kikí Dimulà

Viatge cap a la terra dels difunts

JORDI
NOPCA

La proximitat de la mort o els efectes del decés d'algú –siguin en clau de mitificació o d'un procés més aviat invers– es

troben en diverses de les novel·les de Joan Carreras. El primer punt quedava explorat a *Carretera secundària* (2012), novel·la que, paradoxalment, va retornar l'autor al carril principal de la literatura catalana, inaugurant una etapa a Proa, encara oberta (i la més fructífera de la seva trajectòria). El segon és el teló de fons de *Qui va matar el Floquet de Neu* (Empúries, 2003) i *La dona del cadillac* (Proa, 2017).

Torno a casa proposa un viatge, tan poderós com minimalista, cap a la mort d'un personatge a qui han diagnosticat un càncer incurable. És probablement durant l'agonia d'aquest home que Carreras es proposa narrar el seu trànsit cap a "la terra dels difunts". Els últims fàrmacs, combinats amb una consciència que s'apaga, però encara plena a vessar d'imatges, provoquen una peripècia a cavall del somni revelador, la paràbola i la visió dantesca: hi ha passatges de tortures i vexacions que semblen trets de la *Divina Comèdia*.

El llibre, un dels més breus de l'autor barceloní –té poc més d'un centenar de pàgines–, es llegeix amb una doble compunció. En primer lloc, perquè el narrador és d'aquells personatges a qui es va agafant afecte progressivament, a mesura que el seu trajecte al·lucinant es barreja amb la persona que va ser: editor, pare de família, marit, lector exigent, entomòleg aficionat. En segon lloc, perquè es fa difícil no relacionar aquell home en procés de desaparició amb el pare del novel·lista, Joan Carreras i Martí, que va ser di-

TORNO A CASA
JOAN CARRERAS
PROA
120 PÀG. / 17 €

rector editorial d'Enciclopèdia Catalana i va arribar a presidir Òmnium Cultural. La foto que inaugura el llibre, en què es veu Carreras i Martí amb un caçapapallones i un nen –no pot ser el seu fill: l'home ja té els cabells blancs– en un jardí, pot confondre el lector, tot i que en realitat voldria ser una pista de com caldria llegir *Torno a casa*. L'element biogràfic hi és, sí, però la proposta se n'allunya, perquè només un escriptor pot accedir, des de la ficció, a una consciència que no és la seva per transformar-la en un castell de focs narratiu com aquest, que arrenca en una carretera, continua en un poble abandonat i espectral i, a partir de la trobada amb un home estrofolari –que confon amb un bruixot, tot i que es fa dir vigilant, recordant aquell relat de Franz Kafka situat a les portes de la mort–, comença una aventura més propera al laconisme de Samuel Beckett que a les expansions del Lewis Carroll d'*Alicia al país de les meravelles*.

Precís, saborós i desencisat

La llengua que Joan Carreras desplega al llibre és precisa i saborosa, com correspon a la veu del personatge, que ha dedicat gran part de la vida a aprendre el nom dels animals i de les pedres, de les estrelles i de les constel·lacions, dels rius, de les ciutats i fins i tot dels "països que ja no hi són i dels reis que han tingut". Enmig del periple introspectiu –que aconsegueix l'emoció posant-hi certa distància–, el personatge també es mostra desencisat amb el país "perdut i submís i mesell i tan a gust esclau i tan a gust extingint-se" on ha viscut. Així i tot, el seu anhel de tornar a casa implica també instal·lar-se en una eternitat perpètua amenaçada i minvant com la que ha conegut i que s'assembla tant a la catalana. ♦♦

reflexions morals, encara que l'autor proposi que et fiquis en la pell d'un nazi. El segon element és una cosa que s'ha entès malament: l'autenticitat. El que a mi m'importa com a lector és que m'expliquin una història i com me l'expliquen. Que ho hagin viscut de debò no és un valor afegit. Quan vaig escriure *La gran nevada* hi havia lectors que em preguntaven si havia passat per l'experiència de perdre un fill, i reconeixien que havien plorat. Quan això passava, jo guanyava la partida, perquè jo no ho havia viscut, però empatitzava tant amb el personatge que quan vaig escriure aquells paràgrafs jo també vaig plorar.

Hi haurà qui llegirà *Torno a casa* com un llibre protagonitzat pel teu pare. He fet servir l'experiència de la malaltia del meu pare per parlar-ne, però n'he tret un llibre de ficció. No és un testimoni de res. El pare que jo vaig conèixer va ser el de casa, no l'editor ni el president d'Òmnium Cultural. Quan em vaig posar a escriure no pretenia fer una *Carta al pare*, com Kafka –l'hauria hagut d'escriure als 16 anys–, o el que ha fet Karl Ove Knausgaard o el relat de *L'art de portar gavadina* de Sergi Pàmies. Jo he volgut explicar un moment molt concret, el del final, però des d'una novel·la. Quan ja l'havien enviat a pal·liatius, un dia que el vaig anar a veure em va mirar i em va dir: "Segur que estàs prenent notes". Vaig dir que no amb un gest que volia dir que sí. I ell em va retornar el gest amb un altre gest d'acceptació. El que m'interessa és la mort com a tema universal.

Hi ha escenes del llibre amb moltes lectures.

Hi ha lectors que em veuen molt simbòlic. Quan faig que el personatge comenci a dibuixar la figura de l'infinít amb un caçapapallones, vull dir que està intentant caçar l'inabastable? Potser sí. La imatge es carrega per si sola de significat. No tinc una taula d'equivalències. El que m'agrada de debò és construir mons. Javier Marías diu que hi ha autors que es posen a escriure amb un mapa, i d'altres amb brúixola. Jo soc clarament dels segons. Els girs narratius dels meus llibres em poden arribar a sorprendre.

El 2018 vas explicar que estaves passant per un mal moment com a autor: veies que, tot i portar molts anys de feina, les vendes de *La dona del cadillac* (2017) eren les més baixes de tota la teva trajectòria.

El que jo escric se situa entre la literatura popular i l'elevada. Vull fer novel·les de qualitat però per al gran públic. El que m'agradaria de debò que passés amb *Torno a casa* és que se'n venguessin 100.000 exemplars i que es traduís a una trentena de llengües. És molt ambiciós, sí. M'estavellaré? Potser sí. Però també sé que continuaré escrivint, perquè em conec. Recordo un cartell del PSUC dels anys 70 que deia "Mis manos: mi capital". Això és tot el que necessito per continuar fent llibres. Vull que cada cop estiguin més ben parits i que emocionin tants lectors com sigui possible. Dibuixar infinits amb el meu caçapapallones, això és el que continuaré fent fins al final de la meua vida. ♦♦

